

UPPDATERING ÖVRIGA DELAR I BOKEN
HUNDUPPFÖDNING
I TEORI OCH PRAKTIK

Svenska Kennelklubben, 2020

SID. 17 ATT VARA HUNDUPPFÖDARE

UPPFÖDARUTBILDNING

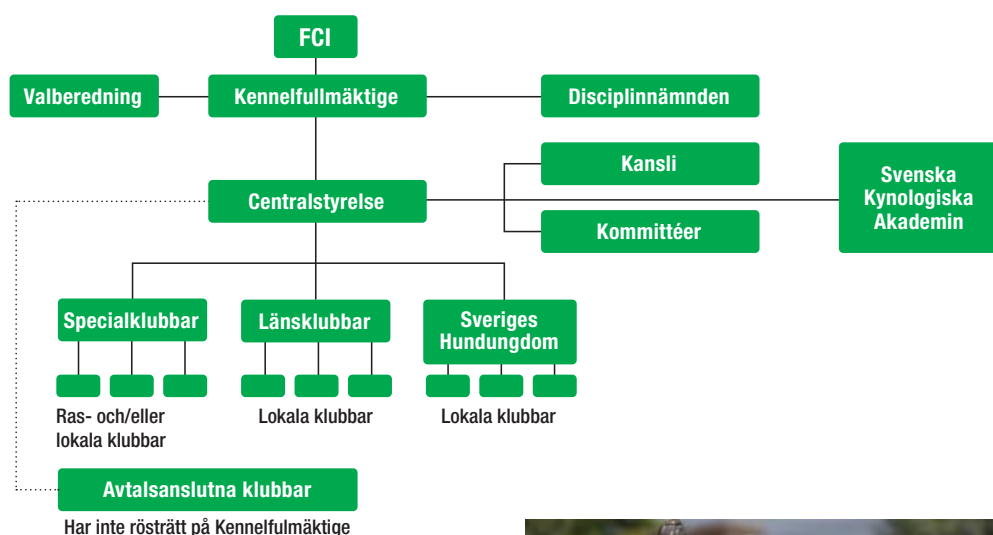
Inom Svenska Kennelklubben bedrivs en omfattande utbildningsverksamhet, bland annat riktad till hunduppfödare. Utbildningsmaterialet framställs centralt och handledare utbildas av SKK. Utbildningen kan genomföras som distansutbildning eller t ex i studiecirkelform hos en läns-, special- eller rasklubb.

Uppfödarutbildningen kan både erfarna, nyblivna och blivande uppfödare ha nytta av. SKKs ambition

är att stärka uppfödarnas möjligheter att på ett bra och konstruktivt sätt förstå helheten i avelsarbetet, men också att öka kunskapen om praktisk hundhållning, regler och avtal etc.

Om du är intresserad av att delta i en uppfödarutbildning, vänd dig till din länsklubb eller den special- /rasklubb som du är medlem i. Distansutbildningen arrangeras av SKK centralt, du kan läsa mer på skk.se.

SID. 18 ATT VARA HUNDUPPFÖDARE – SVENSKA KENNELKLUBBEN, SKK

Vargen utanför SKKs kansli i Rotebro.

Foto: Måns Engelbretsson

SID. 20 ATT VARA HUNDUPPFÖDARE

ÄR UPPFÖDARE MED STOR VERKSAMHET MINDRE SERIÖSA?

De allra flesta hunduppfödare har en verksamhet med som mest kanske en handfull tikar i avel. Det finns också ett antal större kennlar som regelbundet föder upp flera kullar varje år. Tidigare såg man i annonser och liknande ofta försäljningsargument som »familjeuppfödda valpar«, »valpar uppfödda i hemmiljö« etc. Detta har alltmer försvunnit. Det finns ingen motsättning i att bedriva en ansvarsfull och omsorgsfull uppfödning och att föda upp ett större antal valpar. De som väljer att ha kanske upp emot 10 kullar om året har förmodligen också resurser att hantera detta på ett sätt som är bra för såväl hundar som valpköpare. Uppfödningen sköts förhoppningsvis på ett professionellt sätt och bygger på kunskaper och erfarenhet. Därtill har vanligen uppfödaren en bättre tillgång till avelshundar, vilket kan göra det lättare att avstå från att till exempel para en tik som inte håller måttet, än om hon är den enda hund man äger. En så pass aktiv uppfödare är ofta också medve-

ten om vikten av att ta hand om sina valpköpare och följa upp de kullar som föds eftersom det ger ett gott renommé. Men en stor verksamhet som kanske bedrivs mer affärsmässigt ställer också mycket höga krav på uppfödaren och anläggningen för att hundhållningen ska vara god. Den är följaktligen ur flera aspekter många gånger mer sårbar än den uppfödning som består av exempelvis två familjhundar och en kull vartannat år.

Tyvärr finns det hunduppfödning, såväl storskalig som mindre omfångsrik, som bedrivs mindre seriöst. Det finns också personer som livnär sig på att importera och sälja valpar i stora mängder, något som strider mot SKK-organisationens regelverk.

Från och med 2022-01-01 kräver Jordbruksverket att den som från detta datum söker tillstånd för sk tillståndspliktig uppfödning, det vill säga verksamhet i större skala, har tillräcklig kompetens och utbildning. Gäller ej den som har tillstånd före detta datum.

SID. 22 ATT VARA HUNDUPPFÖDARE

Svenska Kennelklubbens aktuella grundregler finns för nedladdning på www.skk.se

SID. 27 ATT VARA HUNDUPPFÖDARE

SKKs UPPFÖDAR- OCH KENNELKONSULENTKOMMITTÉ

Svenska Kennelklubbens Uppfödar- och kennelkonsulentkommitté, UKK, har ansvaret för regelverk och praktiska frågor kring uppfödning. Därutöver hanterar man kennelkonsulentverksamheten, såväl utbildning och auktorisation som löpande arbete och kontinuerlig vidareutbildning.

UKK har ansvar för de köpe- och överlåtelseavtal som är obligatoriska för uppfödarna att använda och kommittén fastställer reglerna för kennelnamn.

UKK strävar efter ett nära samarbete med de myndigheter som sköter djurskyddsfrågor, framför

allt genom kennelkonsulenternas lokala verksamhet. Kommittén arbetar med utbildnings- och informationsmaterial för hunduppfödare, och ansvarar tillsammans med Utbildningskommittén för utvecklingen av bland annat digitala distanskurser i ämnet.

På UKKs bord hamnar även de ärenden där uppfödare handlat i strid med gällande regelverk. Ett prioriterat område i delegeringsordningen är att tillsammans med SKKs Avelskommitté, AK (se sid 154) arbeta för att minska antalet regelöverträdelser.

NÄRINGSNORM FÖR HUNDAR (se tabellen sid. 61)

Rekommenderat dagligt miniintag, och i vissa fall maximiintag, av olika näringsämnen baserat på FEDIAFs (Fédération Européenne de l'Industrie des Aliments pour animaux Familiars) normer 2014. Beräkningarna är gjorda på 100 procent torrsubstans och ett omsättbart energiinnehåll på 1670 kJ/kg. Om energiinnehållet höjs eller minskas, förändras även behovsnivån av övriga näringsämnen.

• Ett torrfoder innehåller vanligen 90 procent torrsubstans. Vill du jämföra ett torrfoder med normen så tar du det angivna värdet för till exempel protein på förpackningen, låt säga 20 procent, och dividerar det med 0,9 procent. Du får då drygt 22 procent

(för 100 procent torrsubstans), vilket du kan se nedan räcker för en vuxen hund och för en valp i ett senare tillväxtstadium, men inte för tidig tillväxt och reproduktion. Du kan jämföra alla ingående näringsämnen i fodret enligt samma modell.

• Vi kan även ta ett exempel med färskfoder som innehåller 80 procent vatten. Torrsubstansen är då 20 procent. Det angivna värdet för protein är 8 procent. Du dividerar proteinhalten, dvs 8 %, med torrsubstansen, 20 %, och får då 0,4, dvs fodret innehåller 40 procent protein.

VAD SÄGER LAGEN?

I Statens jordbruksverks författningssamling (SJVFS 2020:8, L 102) står uttryckligen att de grundläggande förutsättningarna för avel med hundar är att:

Föräldradjuren ska ha lämpliga anatomiska, fysiologiska och beteendemässiga egenskaper och dessa egenskaper får inte riskera att påverka negativt varken föräldradjurens eller avkommornas hälsa och välfärd. Föräldradjuren ska vara i god fysisk och psykisk hälsa inför parningen.

I föreskrifterna står även att:
Hundar får inte användas i avel om

1. De har sjukdomar, letala anlag, defekter eller andra egenskaper som kan nedärvas och kan medföra lidande för deras avkommor, eller kan hindra avkommorna att bete sig naturligt.
2. De är eller är med stor sannolikhet bärare av recessivt anlag för sjukdom, letala anlag, defekter eller andra egenskaper som kan medföra lidande eller negativt påverka avkommornas naturliga beteende, såvida inte parning sker med individ som är konstaterat fri från motsvarande anlag.
3. Parningskombinationen utifrån tillgänglig information ökar risken för sjukdom eller funktionshinder hos avkomman. Med funktionshinder avses ett tillstånd som försvårar naturliga beteenden eller funktioner hos djur.
4. De uppvisar beteendestörningar i form av överdriven rädsreaktion eller aggressivt beteende i oprovocerade eller för djuret vardagliga situationer.
5. De saknar normalt utvecklade könsorgan samt saknar sådana kropps- och fortplantningsfunktioner som är normala för arten och som främjar ett naturligt beteende.
6. Parningskombinationen kan antas resultera i ökad risk för förlösningssvårigheter.

En riskbedömning bör baseras på kunskap om rasegenskaper och närbesläktade djur inklusive erfarenheter avseende tidigare producerade avkommor.

Det här gäller också enligt föreskrifterna:

- En tik som har förlöst två gånger med kejsarsnitt få fortsättningsvis inte användas i avel. Om det upptäcks anatomiska defekter i samband med det första kejsarsnittet som gör det sannolikt att kejsarsnitt kommer att behöva utföras vid framtida dräktighet får tiken inte användas i avel.
- En tik får inte paras tidigare än vid 18 månaders ålder.
- Om en tik får två valpkullar inom 12 månader ska tiken ges minst 12 månaders vila före nästa valpning om inte en veterinär bedömer att en kortare tid är acceptabel ur djurskyddssynpunkt. Enligt SKKs grundregler, som varje medlem i organisationen ska följa, ska en tik *alltid* ges 12 månaders vila om hon har fött två kullar inom 12 månader.
- Tvångsparning av tikar får inte förekomma. Med tvångsparning menas att tvinga tiken till parning genom att hålla fast tiken trots att tiken uttrycker obehag eller försöker komma undan.

Foto: Lotta Bengtsson

SID. 167 FÖRBEREDELSE INFÖR VALPKULLEN

FODERVÄRDSTIKEN

Om en fodervärdstik tillfälligt ska flytta från ägaren till uppfödaren, för att valpningen ska ske där, kan en del förberedelser bli nödvändiga. Dessa bör också ske i god tid eftersom en dräktig tik i princip inte får transporteras inom två veckor före beräknad förlossning. Även om tiken under vanliga förhållanden är mentalt stabil och miljöstark kan miljöbytet upplevas som en belastning på grund av den hormonella situation hon befinner sig i som dräktig. För att utgå från tikens behov är det bra att känna till vilka skillnader som finns mellan hennes hemmamiljö och uppfödarens miljö och hur hon kan komma att uppleva dessa.

Några punkter att fundera kring: Finns skillnader i den sociala miljön? (Närvaro och lukt av andra, kanske obekanta, hundar. Social avskildhet/ensamhet.) Finns skillnader i den fysiska miljön? (Tyst och stillsam eller rörlig och bullrig.) Hur hemmastadd

Inga transporter för den dräktiga tiken de sista två veckorna före valpning!

och trygg är tiken sedan tidigare i uppfödarmiljön? Har hon som vuxen ofta besökt eller tillfälligt bott hos uppfödaren? Skulle hon må gott av att vänja sig vid miljön innan en parning är gjord?

SID. 167 FÖRBEREDELSE INFÖR VALPKULLEN

TÄNK PÅ...

I Jordbruksverkets föreskrifter 2020:8 L 102 står att:

- Digivande tikar ska ha tillgång till en lugn och ostörd plats för sig och valparna
- Tikar ska ges möjlighet att föda sina valpar i avskildhet

- Utrymmen som används till dräktiga och digivande tikar ska vara inredda så att djuren kan ges skydd mot kyla och värme
- Digivande tikar ska ha tillgång till en särskild liggplats som är oåtkomlig för valparna och ska utan hjälp kunna förflytta sig mellan valparna och den särskilda liggplatsen.

SID. 188 REPRODUKTION HOS HUND

TIKENS LÖPNING

Fyra stadier

- Proöstrus: 3–27 dagar (m= 9 dagar)
- Östrus: 3–21 dagar (m= 9 dagar)
- Met(di)-östrus: 2–3 månader (63 dagar om dräktig)

- Anöstrus: 1–9 månader (1–3 löpningar per år)

Genomsnittligt löpningsintervall: 7 månader (3,5–13)

Källa: C Linde Forsberg 2013

SID. 204 REPRODUKTION HOS HUND

DUBBELPARNING

Det kan under vissa omständigheter vara aktuellt att låta para en tik med flera hanhundar under en och samma löpning, exempelvis för att bredda avelsbasen i numerärt små hundraser.

En förutsättning för att valparna ska registreras är att uppfödaren, senast 7 dagar efter sista parningstillfället, anmäler till SKK att parning med flera hanhundar har ägt rum. Uppgifter på tik, hanhundar, uppfödare samt sista parningsdatum skickas till Svenska Kennelklubbens kansli.

Före registrering ska valparna i kullen id-märkas och härstamningskontrolleras genom DNA-typning utförd på blod från såväl valpar som från samtliga föräldradjur.

Från smittosynpunkt bedöms riskerna med att vid en och samma löpning para med flera hundar vara små. Artificiell insemination kan dock vara att rekommendera (se sid 214).

Läs mer på www.skk.se

SID. 214 REPRODUKTION HOS HUND

ARTIFICIELL INSEMINATION (AI)

Med artificiell insemination (AI) avses att man samlar sperma från en hanindivid och därefter på konstgjord väg överför den till en honindivid.

Tack vare modern AI-teknologi (för hund) kan uppfödare idag också utbyta avelsmaterial över hela världen genom import och export av kyld eller fryst sperma. Inte minst det senare är viktigt med tanke på att så många raser har en snäv avelsbas.

I Sverige räknar man med att det insemineras mellan 250 och 500 tikar per år, och att runt

1 procent av alla valpar som registreras i SKK är efter artificiell insemination.

Enligt gällande lagstiftning får insemination av hund endast utföras av veterinär med särskild, av Statens Jordbruksverk godkänd utbildning. I Sverige finns för närvarande ett sextioal AI-veterinärer för hund och fem spermabanker. En aktuell förteckning kan fås från Statens Jordbruksverk (0771-223 223, jordbruksverket.se) eller från SKK (www.skk.se).

SID. 216 REPRODUKTION HOS HUND

Okända egenskaper

En personlig kännedom om den hund man planerar att importera sperma ifrån är ett måste. Även om hunden till exempel tävlat med framgång, är det inte någon garanti för att den uppfyller de krav vi ställer här i landet på en bra hund. I en del andra länder har man bland annat en helt annan uppfattning om vad som menas med en bra mentalitet eller hur man värderar hälsofrågor. Vi har även i andra avseenden inte alltid samma syn eller bedömningsnormer.

Till exempel får i Storbritannien kryptorchida hundar tävla fullt ut och även bli champions. Valpar efter en sådan hund får inte registreras hos oss. Utan den personliga kännedomen om hanhunden kan man alltså drabbas av obehagliga överraskningar när kullen väl är född.

Vi har här i Sverige hittills varit relativt förskonade från många av de allvarigare infektionerna hos hund, vilka är vanligt förekommande på andra håll i världen (Se sid 249). För importtillstånd för hundsperma har Statens

Jordbruksverk noggranna regler bland annat avseende brucella canis och leptospiros. Reglerna kan ändras med kort varsel så kontrollera alltid

SID. 243 DRÅKTIGHET OCH VALPNING

Kejsarsnitt

Det innebär en väsentligt större risk för tiken om man väntar i mer än 24 timmar efter valpningens igångsättande med att göra kejsarsnitt. Överlevnadsprocenten för valparna avtar också markant efter denna tid.

I raser där valpningsproblem är vanliga förekommer det att uppfödarna väljer att boka tid för kejsarsnitt utan att invänta valpningen och se om tiken klarar av den själv. Detta leder till en ond cirkel. Om man inte inväntar att tiken har kommit ordentligt in i öppningsstadiet innan hon opereras är det risk för att valparna är prematura och att framför allt deras lungfunktion är otillräcklig. Förutom den påfrestning på tiken som ett kejsarsnitt innebär är det dessutom hälsosammast för valparna att födas naturligt, så länge förlossningen är okomplicerad. Förlossningsarbetet stimulerar de flesta av valpens organsystem, inklusive blodcirkulation och andning. Vid födelsen aktiveras olika gener medan andra stängs av. Hos människa har man sett att barn som föds via kejsarsnitt får en annorlunda påbyggnad av DNA (arvs massa) i de vita blodkropparna än de barn som föds vaginalt. Detta

SID. 272-273 VALPLIV HOS UPPFÖDAREN

I JORDBRUKSVERKETS FÖRESKRIFTER HITTAR DU MÅTTANGIVELSER SOM GÄLLER UTRYMMEN FÖR TIK MED VALPAR ÖVER 3 VECKORS ÅLDER.

SID. 279 VALPLIV HOS UPPFÖDAREN

LEVERANS – ALDRIG FÖRE ÅTTA VECKOR!

Valparna ska vara tillsammans med sin mamma och sina syskon i minst åtta veckor. Det betyder att enligt SKKs grundregler får de inte levereras till sina nya hem innan dess men också att till

vad som gäller med Statens Jordbruksverk före en import (jordbruksverket.se).

medför att de oftare drabbas av immunologiska sjukdomar som astma och allergi, cancer och diabetes senare i livet.

Efter ett kejsarsnitt händer det att tiken inte accepterar sina valpar när hon vaknar upp och mår dåligt, samtidigt som valparna kravlar runt henne och försöker komma åt att dia. Man bör därför övervaka tiken noga tills man ser att hon har anpassat sig till situationen och börjat ta hand om sina valpar. Diandet frisätter oxytocin hos tiken och detta hormon gör henne lugn, förutom att det underlättar nedsläppningen av mjölken.

Trots att tiken kommer hem med ett långt nysytt sår mittemellan mjölkkörtlarna, vilket man tycker skulle ge problem, så brukar det sällan bli komplikationer. Valparna brukar kunna få dia utan att det medför obehag för tiken.

Det är viktigt att känna till att en tik som har förlöst två gånger med kejsarsnitt fortsättningsvis inte får användas i avel. Om det upptäcks anatomiska defekter i samband med det första kejsarsnittet som gör det sannolikt att kejsarsnitt kommer att behöva utföras vid framtida dräktighet får tiken inte användas i avel igen.

(SJVFS 2020:8, L 102).

exempel en fodervärdstik ska stanna hos sina valpar hela den tiden. Läs om försäljning, leverans, besiktning med mera på sid 291.

SID. 299 FÖRSÄLJNING, LAGAR, AVTAL OCH LEVERANS

SVENSKA KENNELKLUBBENS OBLIGATORISKA AVTAL

När du säljer en hund eller placerar den hos en fodervärd är det obligatoriskt för dig som uppfödare ansluten till Svenska Kennelklubben att använda följande avtal:

KÖPEAVTAL

När en hund som är registrerad hos SKK säljs till fullt pris ska SKKs köpeavtal användas. Köpeavtalet innebär att äganderätten till hunden övergår till köparen utan inskränkningar. Det går därför inte att skriva in klausuler om att uppfödaren behåller parnings-, avels- eller tävlingsrättigheter för hunden eftersom de inskränker köparens fulla äganderätt. Säljaren får inte heller ställa krav på till exempel undersökningar som valpköparen ska göra, däremot går det att upplysa om att man önskar detta.

När valpen/hunden är såld är det enbart den nya ägaren som har rätt att bestämma över den. Om en uppfödare ändå skriver in villkor om till exempel avel så strider det inte bara mot SKKs grundregler utan det är också troligt att villkoren bedöms som oskäliga vid en tvist i domstol och därför ogillas.

Numerera kräver SKKs grundregler att en uppfödare också vid överlåtelse av en hund utan ersättning »alltid ska upprätta avtal med av SKK fastställt innehåll«. Rekommendationen är att teckna ett köpeavtal med köpesumman 0 kr om det är så att man ger bort hunden utan några ekonomiska anspråk. Om man skriver att köpeskillingen är 0 kr kan det vara viktigt att ändå ange ett värde för hunden, i och med att försäkringsbolaget i annat fall kan vägra betala ut ersättning för hunden om den avlider. Kontrollera aktuella villkor med försäkringsbolaget.

KÖPEAVTAL MED BIBEHÅLLEN AVELSRÄTT

Köpeavtal med bibehållen avelsrätt innebär att köparen betalar 50 procent av priset kontant och att resterande 50 procent av hundens värde erläggs genom att uppfödaren behåller avelsrätten, det vill säga rätten till en valpkull (om minst en valp som uppnår fem veckors ålder) för en tik eller tre valpkullar (om minst en valp som uppnår fem veckors ålder) för en hanhund.

Enligt köpeavtal med bibehållen avelsrätt gäller avelsrätten för såväl tik som hane till dess att hunden fyllt fem år. Har avelsrätten inte utnyttjats dessförinnan förfaller den utan rätt för överlåtaren att få någon ersättning.

Vid köp med bibehållen avelsrätt är det viktigt

med ett gott samarbete och en bra relation mellan uppfödare och köpare. Det är därför angeläget att båda parter noga läst igenom avtalets villkor, såväl framsida som baksida, och att båda har en realistisk uppfattning om vilka förväntningar man kan ha på varandra.

FODERVÄRDSAVTAL

Fodervärdsavtalet innebär att en uppfödare överlåter en hund utan att erhålla kontant ersättning. Hunden »betalas« istället genom att uppfödaren behåller avelsrätten och/eller prov-, tävlings- och utställningsrätten. En kennel (oavsett hur många delägare den har) får placera maximalt tio hundar hos fodervärden. Observera att även hundar som sålts med bibehållen avelsrätt räknas in i detta antal.

För hanhund gäller det antal valpkullar som överlåtaren och fodervärden kommer överens om i avtalet, dock maximalt sex stycken (om minst en valp som uppnår fem veckors ålder).

För tik gäller att överlåtaren har rätt till maximalt två valpkullar med minst en levande valp som uppnår fem veckors ålder per kull.

Oavsett om uppfödaren/överlåtaren utnyttjat sina rättigheter eller inte, gäller avtalet som längst i fem år och som mest till dess fodervärdshunden fyllt sju år. Det räcker att en tik är parad innan datum för avtalets upphörande, även om valparna föds efter detta datum, för att fodervärdsavtalet ska ge uppfödaren/överlåtaren rätt till kullen.

Har tiken haft sina avtalade kullar övergår hon i fodervärdens ägo så snart dessa kullar är födda och valparna blivit gamla nog att lämna tiken. Detsamma gäller när hanhunden uppfyllt sitt valpkullsantal.

Vid ett fodervärdsförhållande är det viktigt med ett gott samarbete och en bra relation mellan uppfödare och fodervärd. Det är därför angeläget att båda parter noga läst igenom avtalets villkor, såväl framsida som baksida, och att båda har en realistisk uppfattning om vilka förväntningar man kan ha på varandra.

På www.skk.se finns broschyren »Avtal« som ingående beskriver de olika avtalens användningsområden. Är du »bara« medlem och inte uppfödare använder du inte SKKs färdiga avtal. Kontrollera sidan regelbundet för eventuella uppdateringar.

**SVENSKA
KENNELKLUBBEN**

HUNDÄGARNAS RIKSORGANISATION

POSTADRESS Box 771, 191 27 Sollentuna
BESÖKSADRESS Rotebergsvägen 3, Sollentuna
TELEFONNUMMER 08-795 30 00
MEJLADRESS kansli@skk.se
WEBBPLATS www.skk.se